

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ.....	9
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	13
СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ	13
СПИСЪК НА ЗНАЦИТЕ, СИМВОЛИТЕ И ОЗНАЧЕНИЯТА В МОНОГРАФИЯТА.....	14
ГЛАВА 1. УВОД.....	15
ГЛАВА 2. ТЕОРЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ.....	21
2.1. Основни понятия.....	21
2.1.1. Понятието дискурс	21
2.1.2. Аналитични методи в теорията на дискурса.....	22
2.2. ИДЕЯТА ЗА ДИСКУРСИВНА ОБЩНОСТ	24
2.2.1. Проблемът за автора на научния дискурс.....	27
2.2.2. Академична медицинска дискурсивна общност.....	29
2.3. ЕЗИКОВ АНАЛИЗ НА ДИСКУРСА.....	30
2.3.1. Понятието текст	30
2.3.2. Трансфрастичен подход към анализа на текста	31
2.3.3. Граматика на текста	33
2.3.4. Теория на текста. Процедурален подход на Богранд и Дреслер. Критерии за текстуалност	33
2.3.5. Подходи към текста от 90 ^{те} години до наши дни.....	35
2.3.6. Критически дискурсивен анализ.....	36
2.4. РЕГИСТЪР, СТИЛ, ЖАНР.....	40
2.4.1. Типология.....	40
2.4.2. Въздействието на Суейлс върху анализа на жанра.....	42
2.4.3. Теоретичната стилистика в българското езикознание.....	43
2.5. ЕЗИКЪТ НА НАУКАТА.....	45
2.6. ЖАНРОВИ ФОРМИ В НАУЧНИЯ ДИСКУРС	48
2.7. ОБОБЩЕНИЕ	51
ГЛАВА 3. НАУЧНАТА СТАТИЯ	53
3.1. КРАТКА ИСТОРИЯ НА НАУЧНАТА СТАТИЯ	53
3.2. ТИПОЛОГИЯ НА НАУЧНАТА СТАТИЯ	55
3.3. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА НАУЧНА МЕДИЦИНСКА СТАТИЯ.....	56
3.3.1. Структурата IMRAD	57
3.3.2. Световни бази данни. Индекси, цитиране.....	59
3.4. РЕТОРИЧНИЯТ ХОД КАТО ДВИГАТЕЛ ПРИ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ЖАНРА.....	61
3.4.1. Определяне на границите на реторичния ход	62
3.4.2. Моделът на ходовете на научната статия според Суейлс	63
3.4.3. Други изследвания на НС и НМС.....	66
3.4.4. Типология на реторичните ходове в НМС.....	69
3.4.5. Реторични ходове в резюмето	73
3.4.6. Дискурсивният статус на реторичните ходове	75

3.5. ОСНОВНИ ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИ АНАЛИЗА НА НМС	76
3.6. ДРУГИ КОМПОНЕНТИ НА НМС	79
3.6.1. Заглавията в НМС.....	79
3.6.2. Техническо оформяне на НМС	82
3.6.3. Значението на статистика в НМС.....	85
3.6.4. Процесът на публикация.....	85
3.7. ОБОБЩЕНИЕ	86
ГЛАВА 4. ПРИНЦИПИ И ПАРАМЕТРИ НА КОРПУСНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ	89
4.1. ЗНАЧЕНИЕ НА КОРПУСНО-ЛИНГВИСТИЧНИЯ АНАЛИЗ	89
4.2. СЪСТАВЯНЕ НА КОРПУСА	90
4.3. ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ	91
4.4. ОБРАБОТКА НА ДАННИТЕ	92
4.5. ЕЗИКОВ АНАЛИЗ	93
4.6. СЪПОСТАВИТЕЛЕН ХАРАКТЕР НА АНАЛИЗА	93
4.7. ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО	95
ГЛАВА 5. АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА И РЕТОРИЧНИТЕ ХОДОВЕ НА НМС	97
5.1. СТРУКТУРА И РЕТОРИЧНИ ХОДОВЕ В ЧАСТТА „УВОД“	97
5.1.1. Български корпус	97
5.1.1.1. Въвеждане на общата тема - <i>Ход 1</i>	97
5.1.1.2. Преход към специфична тема - <i>Ход 2</i>	100
5.1.1.3. Идентифициране на ниша - <i>Ход 3</i>	102
5.1.1.4. Цел на изследването - <i>Ход 4</i>	102
5.1.1.5. Неконвенционални ходове и стъпки.....	104
5.1.1.6. Аномалии и особености в реторичната структура на увода.....	107
5.1.2. Структура и реторични ходове в частта „Материали и Методи“	110
5.1.2.1. Описание на извадката - <i>Ход 5</i>	111
5.1.2.2. Описание на експеримента - <i>Ход 6</i>	114
5.1.2.3. Процедура по обработка на данните - <i>Ход 7</i>	115
5.1.3. Структура и реторични ходове в частта „Резултати“	118
5.1.3.1. Представяне на основните резултати от изследването - <i>Ход 8</i>	119
5.1.3.2. Отчитани на резултати от специфични изследвания - <i>Ход 9</i>	121
5.1.3.3. Неконвенционални ходове	122
5.1.4. Структура и реторични ходове в частта „Обсъждане“	125
5.1.4.1. Български корпус	126
5.1.4.1.1. <i>Конвенционална структура в част „Обсъждане“</i>	128
5.1.4.1.2. <i>Кратко описание на резултатите. Оценка на данните – Ход 10</i>	128
5.1.4.1.3. <i>Съпоставка с данни от други изследвания - Ход 11</i>	129
5.1.4.1.4. <i>Детайлно описание на резултатите и анализ на данните - Ход 12</i>	130
5.1.4.1.5. <i>Утвърждаване на значимостта на изследването - Ход 13</i>	131
5.1.4.1.6. <i>Неконвенционална структура на част „Обсъждане“</i>	132
5.1.4.1.7. <i>Други неконвенционални ходове в част „Обсъждане“</i>	133
5.1.4.1.8. <i>Ограничения на изследването - Ход 15</i>	133
5.1.4.1.9. <i>Изводи - Ход 16</i>	134
5.1.4.1.10. <i>Препоръки - Ход 17</i>	135
5.1.4.1.11. <i>Подчаст „Заключение“</i>	136
5.1.5. Обобщение на структурата и реторичните ходове в БК	137
5.2. АНГЛОЕЗИЧЕН КОРПУС	138

5.2.1. Структура и реторични ходове в частта „Увод“	138
5.2.1.1. Въвеждане на общата тема - Ход 1	138
5.2.1.2. Преход към специфична тема - Ход 2	140
5.2.1.3. Идентификация на изследователска ниша - Ход 3	141
5.2.1.4. Решение на проблема - Ход 4	142
5.2.1.5. Неконвенционални ходове и стъпки.....	144
5.2.2. Структура и реторични ходове в частта „Материали и методи“	146
5.2.2.1. Вид и дизайн на клиничното изследване - Ход 5.....	146
5.2.2.2. Описание на извадката - Ход 6.....	149
5.2.2.3. Описание на експеримента - Ход 7	150
5.2.2.4. Описание на процедурите по обработка на данните - Ход 8	152
5.2.2.5. Неконвенционални ходове и структурни аномалии	152
5.2.3. Структура и реторични ходове в частта „Резултати“	155
5.2.3.1. Обобщено описание на основните резултати от изследването - Ход 9	155
5.2.3.2. Представяне на данни от различни показатели - Ход 10	157
5.2.3.3. Неконвенционални ходове в част „Резултати“.....	158
5.2.4. Структура и реторични ходове в частта „Обсъждане“	158
5.2.4.1. Кратко обобщение на постигнатите резултати с оценка на изложената в увода основна хипотеза - Ход 11 ..	159
5.2.4.2. Анализ и оценка на специфични резултати от отделни компоненти на проучването - Ход 12...161	161
5.2.4.3. Съпоставка с предишни изследвания - Ход 13.....	162
5.2.4.4. Ограничение на изследването в частта „Обсъждане“ - Ход 14	163
5.2.4.5. Признателност към спонсорите и институциите с принос към изследването - Ход 15.....	164
5.2.4.6. Заключение - Ход 16.....	164
5.2.4.7. Неконвенционални ходове в частта „Обсъждане“.....	165
5.2.5. Обобщение на структурата и реторичните ходове в АК	166
5.2.6. Съпоставка на структурата и реторичните ходове в БК и АК	168
5.2.7. Структурни ходове в резюмето	170
ГЛАВА 6. АНАЛИЗ НА ЕЗИКОВИТЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НМС	173
6.1. ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ В ЧАСТТА „УВОД“	173
6.1.1. Лексикални особености	173
6.1.1.1. Лексикални средства при изграждането на реторичната структура на увода.....	176
6.1.2. Употребата на глаголни времена и залог в увода	182
6.1.3. Изреченска структура на текста в увода	183
6.1.3.1. Общи характеристики	183
6.1.3.2. Функционални и структурно-реторични особености на изреченията в увода	184
6.2. ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЧАСТТА „МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ“	190
6.2.1. Лексикални особености	190
6.2.1.1. Лексикални средства при изграждането на реторичната структура на „Материали и методи“ ..	192
6.2.2. Време и залог в частта „Материали и методи“	195
6.2.3. Изреченска структура на текста в частта „Материали и методи“	196
6.3. ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЧАСТТА „РЕЗУЛТАТИ“	199
6.3.1. Лексикални особености	199
6.3.1.1. Лексикални средства при изграждането на реторичната структура на „Резултати“	201
6.3.2. Време и залог в част „Резултати“	203
6.3.3. Изреченска структура на текста в частта „Резултати“	206
6.4. ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЧАСТТА „ОБСЪЖДАНЕ“	209
6.4.1. Лексикални особености	209
6.4.1.1. Лексикални средства при изграждането на реторичната структура на частта „Обсъждане“.....	213
6.4.2. Време и залог в частта „Обсъждане“	224

6.4.3. Изреченска структура на текста в частта „Обсъждане“	225
6.5. ЕЗИКОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА РЕЗЮМЕТО В ПЛАНА НА РЕТОРИЧНАТА СТРУКТУРА НА НМС.....	231
6.5.1. Време, залог и изреченска структура.....	240
6.6. ТЕКСТОЛИНГВИСТИЧЕН И КОРПУСЕН АНАЛИЗ.....	244
6.7. ОБОБЩЕНИЕ	246
ГЛАВА 7. ЕЗИКОВИ ЕЛЕМЕНТИ НА ДИСКУРСА В НМС	249
7.1. ДИСТАНЦИРАНЕ ОТ КАТЕГОРИЧНОСТТА В НМС	249
7.1.1. Общи характеристики на формите за дистанциране от категоричност в изследваните корпуси ...	252
7.1.2. Анализ на формите за изразяване на дистанциране от категоричност	256
7.1.2.1. Глаголни форми.....	256
7.1.2.2. Наречия и апроксиматори	259
7.1.2.3. Прилагателни имена с хедж функция.....	261
7.1.2.4. Съществителни имена с хедж функция	262
7.1.2.5. Употреба на местоимения в НМС.....	264
7.1.2.6. Стратегии за деперсонализация	265
7.1.2.7. Форми на дистанциране от категоричност в резюмето.....	267
7.2. Глаголи, изразяващи позиция	269
7.2.1. Избрани глаголи, изразяващи позиция в двата корпуса	270
7.3. ГРАМАТИЧЕСКАТА МЕТАФОРА КАТО СТРАТЕГИЯ ЗА ОБЕКТИВИЗАЦИЯ В НМС	275
7.3.1. Номинализация	275
7.3.2. Персонификация.....	277
7.4. ИНДЕКСНИ ДУМИ В НМС	279
7.4.1. Общи характеристики на индексните съществителни	279
7.4.2. Индексни съществителни в изследваните корпуси	281
7.4.3. Анализ на най-висококачествените индексни съществителни в изследваните корпуси	282
7.5. ДИСКУРСИВНИ МАРКЕРИ И ТЕКСТОВА ОРГАНИЗАЦИЯ.....	286
7.5.1. Дискурсивни маркери в НМС в изследваните корпуси - теоретични принципи	286
7.5.1.1. Най-употребявани дискурсивни маркери в НМС в изследваните корпуси.....	288
7.5.2. Общи принципи на текстовата организация на НМС	291
7.5.3. Характеристики на текстовата организацията в НМС в двата корпуса	295
7.5.3.1. Информационен поток и темо-ремни връзки в увода.....	295
7.5.3.2. Информационен поток и темо-ремни връзки в „Материали и методи“	299
7.5.3.3. Информационен поток и темо-ремни връзки в „Резултати“	302
7.5.3.4. Информационен поток и темо-ремни връзки в частта „Обсъждане“	304
7.6. ОБОБЩЕНИЕ НА ГЛАВА 7.....	307
ГЛАВА 8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	311
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	315
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	327
ПРИЛОЖЕНИЕ 1. КРАТКА АНОТАЦИЯ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК/BRIEF SUMMARY IN ENGLISH.....	327
ПРИЛОЖЕНИЕ 2. СПИСЪК НА СТАТИИТЕ, ЕКСЦЕРПИРАНИ ЗА КОРПУСА	337
ПРИЛОЖЕНИЕ 3. СПИСЪК НА СТАТИИТЕ, ИЗПОЛЗВАНИ В БКК И АКК	359
ПРИЛОЖЕНИЕ 4. СПИСЪК НА СПИСАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ЕКСЦЕРПИРАНЕТО НА ТЕКСТОВЕТЕ В КОРПУСИТЕ.....	363

Списък на таблиците

Таблица 1. Анализ на публикационната активност в глобален мащаб през периода 2009-2015 г.....	17
Таблица 2. Реторична структура на увода в НМС според Суейлс (1990: 141).....	63
Таблица 3. Основни ходове в частта „Увод“ според Суейлс (1990: 141).....	64
Таблица 4. Пример 2 - Увод от статия в АК.....	64
Таблица 5. Модел за езиково структуриране на Ход 1 от частта „Увод“ (по Гласман-Дийл 2009: 15-25).....	65
Таблица 6. Типология на реторичните ходове според автори, изследвали цялостно структурата на НМС.	69
Таблица 7. Реторични ходове в резюмето според две класификации - Хайлънд (2000) и Суейлс и Фийк (2009).....	74
Таблица 8. Примерни заглавия на научни медицински статии от БК и АК.	80
Таблица 9. Примерни съставни именни заглавия на научни медицински статии.....	81
Таблица 10. Заглавия-изречения от АК.....	81
Таблица 11. Заглавия на статии от БК и АК и ключови думи към тях.....	82
Таблица 12а. Пример от НМС за реферирание в стил Ванкувър.	83
Таблица 12б. Пример за стил Харвард в статия от областта на лингвистиката.	84
Таблица 13. Корпуси от НМС на различни автори.....	91
Таблица 14. Брой думи в двата корпуса по части и общо.....	92
Таблица 15. Варианти на Стъпка 1 в Ход 1 в увода.	98
Таблица 16. Примери на Стъпка 2 (Примери от Таблица 14 с разширение).	99
Таблица 17. Пример на Стъпка 1 от Ход 2.	100
Таблица 18. Пример на Стъпка 2 от Ход 2 (с контекст Стъпка 1 от Ход 2).	101
Таблица 19. Стъпка 3 от Ход 2 (с контекст Стъпка 1 и Стъпка 2).	101
Таблица 20. Ход 3 и Ход 4 в увода.	102
Таблица 21. Ход 4, Стъпка 1 - Оценка на терапия/ процедура/ метод.....	103
Таблица 22. Стъпка 2 - Излагане на терапия/ процедура/ метод от Ход 4.....	104
Таблица 23. Стъпки 1, 2, 3 от Ход 4.	104
Таблица 24. Допълнителна Стъпка в рамките на Ход 1.....	105
Таблица 25. Статия с два фокуса в Ход 2.....	106
Таблица 26. Допълнителна Стъпка в Ход 4, определяща периода на изследването.	106
Таблица 27. Пример с два Хода в част Цел на проучването.	107
Таблица 28. Описание на целта в резюмето и частта „Материали и методи“.....	108
Таблица 29. Натрупване на варианти на Стъпка 1 от Ход 1.	109
Таблица 30. Стъпка 1 от Ход 5 - Описание на изследвания контингент и типа проучване.	111
Таблица 31. Ход 5.	112
Таблица 32. Ход 5, Стъпка 1 - Специфични данни за изследването.....	113
Таблица 33. Стъпки 1, 2 и 3 в Ход 6.	114
Таблица 34. Стъпки 1 и 2 от Ход 7.	116
Таблица 35. Ход 5* в част „Резултати“	117
Таблица 36. Връзка между Ход 8, Стъпка 1 и формулираната цел на проучването.....	119
Таблица 37. Ход 8, Стъпка 1.	119
Таблица 38. Визуализация на Стъпка 1 от Ход 8 посредством представяне на данните в табличен вид.....	120
Таблица 39. Статистическа значимост на изследването в част „Резултати“.....	120
Таблица 41. Ход 8+ (неконвенционален), Описание на извадката.....	122
Таблица 42. Ход 9+, Съпоставка с контролна група/други изследвания.....	123
Таблица 43. Ход 9++, Статистическа обработка на получените данни.	124
Таблица 44. Комбинация от Ход 9+, Ход 9++ и Ход 9+++.....	124

Таблица 45. Ходове в „Резултати“	125
Таблица 46. Два основни структурни варианти в част „Обсъждане“	127
Таблица 47. Ход 10, Стъпки 1 и 2.	128
Таблица 48. Ход 10, Стъпка 3 - Значимост на изследването	128
Таблица 49. Ход 10 и Ход 11 в задължителната структура на част „Резултати“ в БК.....	129
Таблица 50. Ход 12 и стъпките, които го съставляват.	130
Таблица 51. Ход 12 - Коментар на литературни данни и съпоставка с данните от проучването.	130
Таблица 52. Ход 12, Стъпка 4 - Утвърждаване на значимост чрез запълване на ниша.	131
Таблица 53. Ход 13, Стъпки 1 и 2.	131
Таблица 54. Ход 10 в „неконвенционалната“ структура на част „Обсъждане“	132
Таблица 55. Ход 10 представен от две стъпки и Ход 11	133
Таблица 56. Ход 15 - Ограничения.....	134
Таблица 57. Ход 16 - Изводи.....	135
Таблица 58. Ход 17 - Препоръки.....	135
Таблица 59. Подчаст „Заклучение“	136
Таблица 60. Реторични ходове в ексерпираниите статии от БК	137
Таблица 61. Ход 1, Стъпки 1 и 2.	139
Таблица 62. Ход 1 - Хирургическа процедура и специфични условия за извършването ѝ.	139
Таблица 63. Ход 2, Стъпка 1 и Стъпка 2 (заедно с Ход 1 и Ход 3).....	140
Таблица 64. Ход 3 - Идентифициране на ниша и Ход 4 - Решение на проблема.	141
Таблица 65. Ход 3 и Ход 4 - Преливане.	141
Таблица 66. Ход 3 и Ход 4 в четири статии от АК	142
Таблица 67. Стъпка 2* - Проблем в широкоспектърната област.....	145
Таблица 68. Мултиплициране на Ход 2 в множество ходове.	145
Таблица 69. Ход 5, Стъпка 1 - Описание на вида клинично изследване.....	147
Таблица 70. Ход 5, Стъпка 2 - Дизайн на изследването.	148
Таблица 71. Основни стъпки в Ход 6 в АК.	149
Таблица 72. Ход 7 - Описание на процедура.	150
Таблица 73. Ход 7 - Описание на протокол.....	150
Таблица 74. Ход 7 - Описание на употреба на специфична апаратура.	151
Таблица 75. Ход 7 - Описание на употребата на вещества и щамове.....	151
Таблица 76. Ход 5 - Етични съображения.	152
Таблица 77. Ход 7+* - Ефикасност и безопасност на изследването.....	153
Таблица 78. Ход 8+* - Роля на спонсорите.....	153
Таблица 79. Ход 5+* - Процедура по извличане на данните.	154
Таблица 80. Стъпка 1, Ход 9 от статия от АК	155
Таблица 81. Ход 9, Стъпка 2 и Стъпка 3.	156
Таблица 82. Ход 10 - пример.....	157
Таблица 83. Данни, представени по групи в част „Резултати“	158
Таблица 84. Ход 11, Стъпки 1 и 2.	160
Таблица 85. Ход 11 - Позоваване на хипотеза и утвърждаването ѝ.....	160
Таблица 86. Ход 11 - Съпоставка с предишни изследвания.	161
Таблица 87. Ход 12 в частта „Обсъждане“ в статия от АК.	162
Таблица 88. Ход 12, Стъпка* - Позоваване на други изследвания.....	162
Таблица 89. Ход 13 - Съпоставка с предишни изследвания.	163
Таблица 90. Ход 14 - Ограничения на изследването.....	163

Таблица 91. Ход 15 - Благодарности към спонсорите и институциите с принос към изследването.	164
Таблица 92. Ход 16 - Заключение в статия от АК.	165
Таблица 93. Структура и реторични ходове в статиите от АК.	166
Таблица 94. Задължителни ходове в статиите от БК и АК.	168
Таблица 95. Неконвенционални ходове в статиите от БК и АК.	169
Таблица 96. Наличие на пет елемента изисквани от формата на списанието, кореспондиращи с петте реторични хода в резюмето.	171
Таблица 97. Резюме, при което липсва част Цел.	171
Таблица 98. Резюме със свободен формат.	172
Таблица 99. Резюме с несистематична поредност на ходовете.	172
Таблица 100. Специфични и общи метатермини (съществителни имена и глаголи) в БК и АК.	174
Таблица 101. Прилагателни имена и колигационни структури със съгласувани определения в БК и АК.	175
Таблица 102. Най-висококачествени предлози и наречия в увода в БК и АК.	176
Таблица 103. Ход 1.	177
Таблица 104. Лексикални средства в Ход 2 в БК и АК.	179
Таблица 105. Ход 3 - лексикални средства.	181
Таблица 106. Специфични и общи метатермини (съществителни и глаголи) в БК и АК.	190
Таблица 107. Прилагателни имена и колигационни структури със съгласувани определения в БК и АК.	191
Таблица 108. Най-висококачествени предлози и наречия в „Материали и методи“ в БК и АК.	192
Таблица 109. Съгласувани определения в Стъпка 1 на Ход 5 в БК.	192
Таблица 110. Стъпка 1 от Ход 5 - Описание на клиничен контингент.	193
Таблица 111. Употреба на деятелен (получер шрифт) и страдателен залог (с линия под черта).	195
Таблица 112. Специфични и общи метатермини (съществителни имена, глаголи и прилагателни имена) в БК и АК в частта „Резултати“.	199
Таблица 113. Най-висококачествени предлози и наречия в „Резултати“ в БК и АК.	200
Таблица 114. Най-висококачествени словосъчетания в „Резултати“ в БК и АК.	200
Таблица 115. Комбинация от сегашно и минало свършено време в „Резултати“.	203
Таблица 116. Минало неопределено и минало несвършено време при описание на данни.	204
Таблица 117. Употреба на времена в „Резултати“ в АК.	205
Таблица 118. Употреба на деятелен и страдателен залог в частта „Резултати“ в БК.	205
Таблица 119. Две извадки от частта „Резултати“ от ексцерпирани статии от АК.	206
Таблица 120. Метатермини и специфични метатермини (съществителни имена) в частта „Обсъждане“.	210
Таблица 121. Общопотребими глаголи и глаголи-метатермини в частта „Обсъждане“ в БК и АК.	210
Таблица 122. Най-висококачествени прилагателни имена и наречия в „Обсъждане“ в БК и АК.	211
Таблица 123. Фразеологични изрази, словосъчетания и колигации в „Обсъждане“ в БК и АК.	212
Таблица 124. Дискурсивни маркери в „Обсъждане“ в БК и АК.	212
Таблица 125. Два текстови отрязъка, представящи Ход 10 от част „Обсъждане“ на БК.	213
Таблица 126. Пример за Ход 10* - Обобщение на темата от частта „Обсъждане“ в БК.	214
Таблица 127. Стъпка 2 от Ход 10* - употреба на хедж (в получер шрифт) и метафора (с подчертаване по линия).	214
Таблица 128. Пример за Ход 11 от „Обсъждане“ в АК.	215
Таблица 129. Съпоставка с други изследвания в частта „Обсъждане“ в БК и АК.	215
Таблица 130. Стъпка 1 и 2 от ходове, представящи съпоставка с други изследвания в частта „Обсъждане“ в БК и АК.	217
Таблица 131. Дискурсивни маркери в Стъпка 2 в ходове, представящи съпоставка с други изследвания/предишни изследвания в частта „Обсъждане“ в БК и АК.	217
Таблица 132. Пример за Ход 12 в частта „Обсъждане“ в БК и АК.	218
Таблица 133. Употреба на свързващи думи за поредност и обстоятелствени пояснения за отстъпка.	219
Таблица 134. Ход 14 от частта „Обсъждане“ от АК.	220

Таблица 135. Ход 15 от частта „Обсъждане“ от АК	220
Таблица 136. Три примера със заключения от БК и АК.....	221
Таблица 137а. Връзка между Цел на изследването и Заключение в статия в БК.....	222
Таблица 137б. Връзка между Цел на изследването и Заключение в статия в АК.....	222
Таблица 138. Проследяване на ключови думи във всички части на статия от БК.....	223
Таблица 139а. Пример от статия за употреба на глаголни времена и залог в част „Обсъждане“ от БК.....	224
Таблица 139б. Примери за употреба на глаголни времена и залог в част „Обсъждане“ от АК.....	225
Таблица 140. Представяне на резултати и коментар към тях в част „Обсъждане“ от примерна статия от АК.....	229
Таблица 141а. Ограничения на изследването в частта „Обсъждане“ от примерна статия от БК.....	230
Таблица 141б. Ограничения на изследването в частта „Обсъждане“ от примерна статия от АК.....	230
Таблица 142а. Примери за Заключение от БК.....	230
Таблица 142б. Примери за Заключение от АК.....	231
Таблица 143. Примери за Ход Въведение в резюмето в БК и АК.....	232
Таблица 144а. Лексикални средства в ход Въведение в резюмето и в Ходове 2 и 3 в увода в БК.....	233
Таблица 144б. Лексикални средства в ход Въведение в резюмето и в Ходове 2 и 3 в увода в АК.....	233
Таблица 145. Ход Цел в резюмето в БК и АК.....	234
Таблица 146. Ход Материали и методи в резюмето в статии от БК и АК.....	235
Таблица 147. Примери за ход „Резултати“ от резюмета на статии от БК и АК.....	236
Таблица 148. Примери на ходове Цел и Заключение в резюмета на статии от БК и АК.....	237
Таблица 149. Резюме на статия № 93 от БК.....	240
Таблица 150. Резюме на статия № 129 от АК.....	241
Таблица 151. Глаголна система в примери на заключения от резюмета на статии от БК и АК.....	243
Таблица 152. Текстолингвистичен и корпусен анализ на четирите части на статиите от БК и АК.....	244
Таблица 153. Видове и разпределение на хедж форми в статиите от БК.....	252
Таблица 154. Видове и разпределение на хедж формите в статиите от АК.....	254
Таблица 155. Разпределение на типовете апроксиматори по части в НМС в БК и АК.....	260
Таблица 156. Най-честотни лексеми - прилагателни имена в БК и АК.....	261
Таблица 157. Разпределение на съществителни имена с хедж функция в БК и АК.....	263
Таблица 158. Разпределение и брой на хедж токените в резюмето в БК и АК.....	267
Таблица 159. Най-често употребявани глаголи за изразяване на позиция в БК и АК.....	270
Таблица 160. Типология на индексните съществителни имена в български и английски език (по Шмид 2000: 4).....	280
Таблица 161. Най-често употребявани съществителни с индексна функция в БК и АК.....	281
Таблица 162. Индексни съществителни по класове (по Шмид 2000).....	282
Таблица 163. Най-употребявани дискурсивни маркери в НМС в БК и АК.....	288
Таблица 164. Увод в статия от АК, илюстриращ употребата на ДМ.....	289
Таблица 165. Начален параграф на част „Материали и методи“ на статия от БК.....	300
Таблица 166. Основни теми в част „Материали и методи“ в статия от АК.....	301
Таблица 167. Примерен параграф от частта „Материали и методи“ в статия от АК.....	301
Таблица 168. Съпоставка между целта на проучването и Ход 7, Стъпка 1 от част „Резултати“.....	302
Таблица 169. Типология на тематични връзки в Ход 9 от статия от АК.....	304
Таблица 170. Оценка на данните и съпоставка с литература в част „Обсъждане“ от статия от БК.....	306
Таблица 171. Подчаст „Заключение“ от статия от АК.....	307
Table 1. Conventional Moves of the articles in BC and EC.....	330
Table 2. Unconventional Moves in articles from BC and EC.....	331

Списък на фигурите

Фигура 1. Език и контекст в системно-функционалната лингвистика (по Мартин 1993).....	41
Фигура 2. Схема на структурата IMRAD на научната статия във формата на „чаша за вино“ или „клепсидра“ (по Гласмън-Дийл 2009: 2).....	58
Фигура 3. Въвеждане на обща тема чрез Ход 1 в увода - преминаване от общото към частното (по Цайгер 2000).....	98
Фигура 4. Схематична репрезентация на лексико-семантичните връзки в резюмето.....	239

Списък на графиките

Графика 1. Съотношение на хедж формите спрямо отделните части на статиите в БК.....	253
Графика 2. Типология и разпределение на хедж формите в статиите от БК.....	253
Графика 3. Разпределение на хедж формите в частите на статиите от АК.....	254
Графика 4. Типология и разпределение на хедж формите в статиите от АК.....	254
Графика 5. Съпоставка между хедж формите по брой на част от статиите в БК и АК.....	255
Графика 6. Типология и разпределение на хедж формите в статиите от БК и АК.....	255
Графика 7. Апроксиматори в БК и АК във всички части – съпоставка.....	260
Графика 8. Прилагателни с хедж функция в БК и АК, разпределени в различните части на НМС.....	261
Графика 9. Съществителни имена с хедж функция в БК и АК.....	262
Графика 10. Процентното съотношение на деятелния (ДЗ) и страдателния залог (СЗ) в частите „Увод“ и „Обсъждане“ в БК и АК.....	266
Графика 11. Типология и разпределение на хедж формите в IMRAD структурата и резюмето в НМС в БК.....	268
Графика 12. Типология и разпределение на хедж формите в IMRAD структурата и резюмето в НМС в АК.....	268
Графика 13. Честота на токените на най-употребяваните индексни съществителни имена в БК и АК.....	282
Графика 14. Схема на раздвоена рема (по Хъчинс 2002).....	294
Графика 15. Схема на хипотаксис на хипертема и теми в Ход 1 и Ход 2 в увода.....	295
Графика 16. Схема на комбинация от хипо и паратаксис хипертема и теми в Ход 1 и Ход 2 в увода.....	296
Графика 17. Схема на структурните тематични отношения в „Материали и методи“.....	300
Графика 18. Тематични връзки в параграфите в „Материали и методи“.....	300

Списък на знаците, символите и означенията в монографията

Курсив:

1. Цитирания на ходове и стъпки в тяхната цялост. Например *Ход 14: Ограничения на изследването.*
2. Цитирани теории в тяхната цялост: Пример: *Теорията за концептуалната метафора.*
3. Извадков текст от примери, дадени като илюстрация.
4. Лексикални и др. маркери и единици.

Получер шрифт

1. Лексикални, синтактични и др. единици, обозначени в таблици, илюстриращи определени аспекти на изследването.
2. Думи, маркиращи заглавия от представения текст: **Chapter One.**
3. Думи, които автора смята за особено важни за целите на разработката.

С подчертаване под линия

1. Части от извадков материал в таблици, които са предмет на изследване.
2. Термини и понятия, на които се заостря вниманието.

Използвани съкращения

БК	български корпус
БК 23	статия под номер 23 в Приложение 2а
АК	англоезичен корпус
АК 11	статия под номер 11 в Приложение 2б
БкК	български кратък корпус
АкК	англоезичен кратък корпус
[to-inf], [INF]	подчинено изречение с инфинитив (нексус конструкция)
[V], [Глаг]	глагол
[Subj]	подлог
[Pred]	предикат
[Obj]	допълнение
[Compl]	комплементация
[Adj],[Прил]	предикативно прилагателно име
[NP]	номинативна група
[be]	спомагателният глагол „съм“
ДМ	дискурсивни маркери
[Същ.]	съществително име
[F]	функция (от)
[Pron]	местоимение
[V-ing]	подчинено изречение с [V-ing] (нексус конструкция)

ГЛАВА 1.

Увод

Погледнато глобално, развитието на науката в съвременния свят нараства експоненциално. По данни на ЮНЕСКО, към днешна дата в света активно работят около 7 млн. учени, които публикуват своите разработки в 28100 списания с редакционни колегии (peer-reviewed journals). Друга интересна статистика от изследване, проведено от университета в Отава показва, че през 2009 г. ние сме достигнали „котата“ 50 млн. научни публикации от 1665 г. насам, като средно всяка година техният брой нараства с 2,5 млн. Тези данни говорят красноречиво за най-малко две неща: първо, огромното значение на публикациите в съвременната наука, както за нейното развитие, така и за кариерното израстване на изследователите и второ, за огромната конкуренция в условията на един много динамичен пазар. В областта на академичната медицина, дори и без помощта на статистиката, може категорично да се заяви, че публикационната дейност е изключително активна, тъй като медицинските списания с редакционна намеса имат едни от най-високите импакт-фактори, с много по-големи стойности в сравнение с тези, посветени на лингвистичната тематика например.

Таблица 1. Анализ на публикационната активност в глобален мащаб през периода 2009-2015 г.

Брой учени в света към 2015 г.	Брой публикации и годишно	Брой списанията с редак. колегия в световен мащаб	Брой на предадени ръкописи в системата на „Елзевийр“ през 2015 г.	Брой публикации и в „Елзевийр“ през същия период	Брой цитирания на статии в „Елзевийр“ през петгодишния период 2009/2014 г.
7.8 млн.	2,5 млн.	28100 (към 2014)	1,3 млн.	400 000	11,5 млн.

В този ред на мисли за една сравнително малка култура по отношение на читателската аудитория като българската, достъпът до международно признание и най-

вече комуникацията на академично ниво, задължително преминава през присъствие в световно признати и авторитетни международни списания. По данни на SCImago Journal & Country Rank (<http://www.scimagojr.com/countryrank.php>), България е на 53-то място по публикационна активност за периода 2006-2016 г., а по брой цитирания е на 50-то място. Макар и непотвърдено емпирично, всеобщо е мнението сред учените в България, че една от причините за слабото представяне на родната наука на международната сцена е непознаването на езиците, на които се представя световната наука, която в по-голямата (а и значима като влияние) част се пише и чете на английски език.

Странно е тогава, защо българската езиковедска общност, като цяло, пренебрегва анализа на научната статия от гледна точка на дискурса и лингвистиката. Освен задълбочената книга на проф. Иванка Мавродиева върху академичното писане (Мавродиева 2005) и, разбира се, монографията на доц. Илина Дойкова (2018), няма други значими анализи, направени от горепосочените перспективи. Съществуват множество ръководства за писане на научни трудове - дисертации, монографии и статии, които третират и езикови въпроси, но лингвистичен и дискурсивен анализ в рамките на англоезичната статия прави само Дойкова (пак там), а изцяло съпоставителен (между различните научни общности, култури, държави) няма. Ето защо, една съпоставка на научни статии, излизащи на български и техните еквиваленти на английски език в областта на медицината добива съществено значение при анализа на този жанр.

В тази връзка, редно е да се спомене, че настоящето изследване не си поставя за цел да анализира научната статия във всичките и разновидности - задача, може би, на множество трудове, отчитащи спецификата на всяка област от науката. За да бъде разработен анализа в обозрими граници, монографията фокусира тематиката си върху т. нар. **първична** или **изследователска научна статия**, а не върху обзорната научна статия. Поради актуалността на темата, разработката прави опит за съпоставителен анализ на български и английски статии, с цел установяването на приликите и разликите, които в приложен аспект могат да бъдат от голяма полза както за изследователите на научните жанрове, така и за крайните потребители – членовете на академичната общност в България. Поради тази причина и езикът на монографията е българският, тъй като написването ѝ на друг език (напр. английски) не би имал такъв отзвук/принос.

Цялостната разработка е основана на корпусния метод, като за съпоставителния анализ на български и английски език са избрани голям брой статии от почти всички области на медицината – 207 статии на български и 129 на английски, като анализът е

концентриран само върху т. нар. „изследователска статия“¹. Статиите на български език са значимо повече, защото са по-кратки. Ако се има предвид общия брой на думите, корпусите са сравнително равнопоставени. Отделно, за специфичните цели на отделни езикови показатели са съставени и два кратки корпуси, даващи възможност за ръчна обработка на данните.

Водещ принцип е схващането, че изследването на всяка една жанрова форма изисква комплексен теоретичен инструментариум и широкообхватен и екстензивен корпусен материал за достигане на висока степен на верификация и значимост. За тази цел монографията изследва 34 основни области в медицината. По отношение на английския език, разнообразието е също толкова голямо, като във фокус са статии от съответните на българските области. Всички статии на български са от официални за областта списания на съответните дружества, като например: „Дружество на кардиолозите в България“, „Българско дружество по акушерство и гинекология“, „Българска психиатрична асоциация“ и др. Медицинските статии на английски език са с импакт фактор по Томпсън Ройтерс и също са ексцерпирани от престижни медицински списания, като American Journal of Obstetrics and Gynecology, American Journal of Geriatric Psychiatry, Journal of Heart and Lung Transplantation, Bone, Journal of the American College of Cardiology, British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery, Pathophysiology, Clinical Biochemistry, Applied Nursing Research, Clinical Radiology и др.

Основният аналитичен апарат на монографията използва модела на Суейлс (1990) за академичните жанровите форми, който от своя страна стъпва на идеята за *реторични ходове* (rhetorical moves). Последните, според Суейлс, са стъпки или етапи в дадено научно произведение (и в частност НМС²), които „описват определен реторичен или езиков модел, етап или структура, характерни за даден текст или част от текст“ (Суейлс, 1990: 140). Така, според него *ходът* има определени текстови, комуникативни и дискурсивни функции, които ситуират даден текст в определен жанр (пак там).

Освен жанровия аналитичен модел на Суейлс, монографията черпи и от теоретичния инструментариум на системно-функционалната лингвистика на Халидей (Халидей и Матисен, 2004; Халидей, 2006), от съпоставителния анализ на Данчев (2001), на текстолингвистиката като Богранд (1980, 1997), на хеджинг анализа на Хайлънд (2009,

¹ Статиите от вида „Представяне на клиничен случай“ също са разглеждат, ако са със структурата на изследователските статии.

² НМС – научна медицинска статия. Пълното изписване се използва наравно със съкращението.

2012). Не на последно място ние се опитваме да приложим и дискурсивен анализ, заимствайки *mutandi mutandis* и от разработките на изследователи на дискурса като Фъркълф (1995), Водък (1989, 2013), Джий (2005) и ван Дайк (2008).

Необходимостта от разглеждането на понятия като *дискурс, текст, регистър, жанр* и *стил* в контекста на анализа на НМС е породена от няколко съображения. Първо, това поставя изследването в координатната система на подобни разработки през последните 20-30 години, които се опитват да ситуират научните жанрове в много по-широк контекст в съзвучие с най-модерните схващания за езиков анализ – езика, третиран както като продукт и процес на социума, така и от своя страна като изграждащ същия този социум в онтологичен, гносеологичен и функционален аспект. Второ, такъв подход би обяснил и аналитичния инструментариум на изследването, и не на последно място, поради двете горепосочени причини би проблематизирал тематиката, която в теоретичен ракурс остава до голяма степен *terra incognita* в българското езикознание.

Главната цел на настоящата монография е да се съпоставят българската и английската научна медицинска статия с оглед на техните езикови, жанрови и дискурсивни характеристики. Анализирането на приликите и разликите може да подсказва до каква степен българската научна мисъл се доближава или отдалечава от световната, която е представена в монографията чрез корпуса от статии на английски:

- по отношение на дискурса – какво отличава, в плана на реториката, българската медицинска дискурсивна общност от световната;
- по отношение на жанра – как се възприема и използва регистъра и други жанрови елементи по отношение на езика в съпоставяните корпуси;
- по отношение на текстуалността – как езика на лексикално, синтактично и текстолингвистично ниво влияе на жанра НМС, и как това се отразява (чрез *perceptio* и *conceptio*) на езиковите нагласи и стандарти, възприети и наложени във всяка една дискурсивна общност.